

UVODNE BESEDE

Spoštovani bralci in bralke!

Tej številki namesto uvodnih besed, kot je v navadi, objavljamo aktualno kolumno predsednice Ide Srebotnik v Šolskih razgledih. V tokratni prvi letošnji številki informativnega glasila se je nabralo precej prispevkov, med drugim vas vabim, da preberete zapis 80. seje Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje, na kateri so obravnavali Letni program izobraževanja odraslih 2015. Poročamo o pedagoško-andragoških dnevih 2015.

Preberete lahko povzetek zapisa razprave županov o pomenu izobraževanja odraslih, ki je potekala v Ljubljani. Naš član in dolgoletni predsednik društva dr. Zoran Jelenc je pripravil obsežno pojasnilo o ustrezni uporabi strokovnih izrazov z našega področja. Med drugim predstavljamo tudi številne aktualne novice z mednarodnega področja.

Prijazen pozdrav v imenu uredniškega odbora.

Mag. Darja Zorko Mencin, odgovorna urednica (darja.zorko@gmail.com).

GOLOB JE SEDEL NA VEJI IN RAZMIŠLJAL O...

(kolumna je bila objavljena v Šolskih razgledih, v glasilu jo objavljamo zaradi aktualnosti).

Briljanten kolumnist Marko Radmilovič, ki piše tedenske radijske kolumne Zapiski iz močvirja, je v nekem intervjuju povedal, da nima problemov s pisanjem takrat, ko ga kaj posebej zanima ali izzove, da zapiše svoje razmišljanje. Težava se pojavi, ko ne ve, o čem naj piše, ko mu manjka navdih, spodbuda, motiv... Enako se dogaja tudi meni, čeprav se ne morem primerjati z njim.

Velikokrat dobim idejo za kolumno, ko me dogodek, film, knjiga, pogovor ali pa povsem neznan pripetljaj spomni na nekaj, kar me že dolgo vznemirja... Nazadnje se mi je to zgodilo z naslovom na beneškem festivalu nagrajenega filma švedskega režiserja Roya Anderssona »Golob je sedel na veji in razmišljal o življenju«.

Seveda se v tokratni kolumni ne nameravam ukvarjati s filmom, niti z golobom, ki sedi na veji in razmišlja, kaj se dogaja v življenju pod njim. Me pa zelo zanima pogled s ptičje perspektive, ker ga ljudje v življenju največkrat, po mojem mnenju, nismo zmožni. Verjamem namreč, da bi bil marsikateri problem v življenju zelo hitro rešljiv, če bi bili sposobni ne asociiranega, objektivnega pogleda, nekje od zgoraj, osvobojeni vseh pritiskov, osebnih interesov, subjektivnosti... Mimogrede je to eden pomembnejših aksiomov nevrolingvističnega programiranja, ki se ukvarja tudi z metodami in tehnikami za bolj uspešno razumevanje in sporazumevanje med ljudmi.

V zadnjem času se v izobraževanju odraslih kar vrstijo zelo vroče razprave o vprašanju javne mreže za izobraževanje odraslih. Odgovorni na ministrstvu za izobraževanje, znanost šolstvo in šport (v nadaljevanju MIZŠ) so podrezali v žerjavico že lansko leto, ko so predlagali hitro spremembo enega izmed členov Zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja, ki je predvidel, da v javno mrežo za izobraževanje odraslih sodijo predvsem ljudske univerze, in pri tem prezrli številne ostale javne zavode in organizacije, ki se poleg teh, res naših najstarejših zavodov za izobraževanje odraslih, tako ali drugače prav tako uspešno ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. In žerjavica je zanela pravi požar, še posebej zaradi hitre rešitve, ki bi začasno morda uredila neugodno situacijo v kateri so se znašle ljudske univerze. Dolgoročno pa ostaja problematika mreže ali bolj preprosto sofinanciranja v izobraževanju odraslih nerešena, še posebej, ker zahteva v prvi vrsti trdno, celostno in smiselno zakonsko ureditev tega področja, saj je Zakon o izobraževanju odraslih iz leta 1995 že davno povsem zastarel. Ob prehitrih posegih v urejanje nekega področja navadno prevladujejo osebni interesi, javne razprave so okrnjene in časovno

omejene, ni dialoga s stroko, premalo so upoštevane obstoječe zakonske podlage, resolucije in študije, predlogi v razpravah pa subjektivni in interesno pogojeni. Tudi tokrat so bili argumenti razpravljalcev večinoma omejeni na potrebe posamezne organizacije, pozabljeni pa udeleženci izobraževanja in pogoji ter potrebe okolja. Da bi se zadeva še bolj zapletla, je o problemih javne mreže v izobraževanju odraslih nedavno razpravljala celo Odbor za šolstvo in izobraževanje v Državnem zboru, ki pričakovano tudi ni sposoben pogledov s ptičje perspektive...

Kaj bi videl in predlagal golob, sedeč na najvišji veji?

Vsak odprt in demokratičen izobraževalni sistem, še posebej pa izobraževanje odraslih, bi moral vsebovati in podpirati različne, predvsem kakovostne organizacijske in upravljalvske oblike, pri čemer so javni zavodi, kot so ljudske univerze, samo ena izmed njih. V ospredju bi moral biti jasno in pregledno določen javni interes, kakorkoli ga že definiramo in razumemo, prav tako predvsem interes posameznika, ki se izobražuje in potrebuje določeno znanje.

V izobraževanju odraslih prevladuje sistem javnih zavodov, ki so jih ustanovili država in občine (šole, LU). Njihova zakonska obveznost je deljeno financiranje teh zavodov. Zasebne organizacije za izobraževanje odraslih in zavodi so druga zgodba, ki jih nihče niti ne omenja, čeprav bi morali odigrati svojo vlogo (npr. koncesija) tam, kjer je v izobraževanju praznina. Ekonomska kriza je najbolj prizadela prav javne zavode, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, ker je njihova dejavnost v veliki meri odvisna od trga in samoplačništva. Poslanstvo javnih zavodov za izobraževanje odraslih je mnogokrat povsem napačno usmerjeno in razumljeno, zato gre mnogokrat za parcialne zasebne interese, ki jih bolj kot kakovost izobraževanja odraslih in interes ter potrebe udeležencev zanima tržno usmerjeno delovanje... To je v neki meri tudi upravičeno, saj država in občine, ki so ustanoviteljice določenih javnih zavodov, čeprav bi morale, ne omogočajo niti njihovega minimalnega delovanja. O javnih razpisih, ki naj bi zagotavljali predvsem uresničevanje letnih načrtov oz. prioritarnih projektov in nalog v izobraževanju odraslih, ki jih razpiše država, raje ne bi izgubljali besed, ker so razpisi terminsko prepozni, pogoji prijave pa večinoma namenjeni ozkemu krogu vedno istih izvajalcev, brez strategije in brez razvojnih projektov. Poleg tega so za delitev proračunskih sredstev zadolženi sekretarji in podsekretarji, ki že leta obvladujejo posamezne »vrtičke« in skrbijo za rast samo na določenih gredah, ne glede na plevel. Ministri se pa tako ali tako menjajo skoraj vsako leto.

Golob, ki vse to že leta opazuje s svoje višine, se seveda upravičeno sprašuje, zakaj denarja ne dobijo boljši in bolj kakovostni, tisti z idejami in razvojno usmerjenimi projekti, ne glede na organizacijsko obliko ali ustanoviteljstvo. Občine, še posebej večje, bi morale prevzeti svoj delež z zakonom določenega sofinanciranja. Država pa je dolžna javnim zavodom, ki opravljajo zanj javno službo v izobraževanju odraslih, omogočati čim višjo možno raven stabilnosti, hkrati pa od njih zahtevati kakovost, visok nivo odgovornosti in profesionalnosti, ob spoštovanju in upoštevanju strokovne avtonomije. Skoraj nemogoče je v naši državi zagotoviti tudi sodelovanje in participacijo vseh ministrstev pri strategiji financiranja, razvoja in načrtovanja izobraževanja odraslih, saj to že dolgo ne more biti samo domena šolskega in izobraževalnega resorja, ampak tudi ostalih ministrstev in področij kot je gospodarstvo, delo, zaposlovanje, kultura, zdravstvo, okolje in trajnostni razvoj...

Naš golob se mora, zaradi pomanjkanja prostora, žal, odpovedati komentarju o (ne)zasluženi honorarjih odhajajoče ministrice, kakšno naključje, da je bila zadolžena prav za šolstvo, izobraževanje, znanost in šport, za resorje, kjer so imeli v zadnjem času največje škarje za reze v financiranje, tudi izobraževanja odraslih. Moj dragi golobček, da bova lahko to razumela, bova morala sestiti na najvišjo vejo in bati se je, da se nama bo od višine zvrtilo.

Ida Srebotnik, predsednica ADS (drustvoio@gmail.com).

STROKOVNI SVET ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH Letni program izobraževanja odraslih 2015

Na 80. seji Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih, ki je bila 12. februarja letos na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, je tekla burna razprava ob obravnavi Letnega programa izobraževanja odraslih Republike Slovenije za leto 2015 (LPIO 2015).

Članice sveta so gradivo obravnavale in med razpravo oblikovale mnenje, v katerem so med drugim ugotovljale, da LPIO ponovno sprejemajo brez uvida v poročilo predhodnega leta ter da njegova struktura zopet ni takšna, kot so že mnogokrat predlagale. Sestavljen naj bi bil bolj pregledno, da bi bilo iz njega možno razbrati povezave med ukrepi, akcijami, učinki, rezultati ter sredstvi, vendar v strukturi LPIO do zdaj ni bilo večjih vsebinskih premikov, saj so podatki nepovezani in kažejo le sredstva, ki so zanj namenjena. Opažajo tudi manjšanje sredstev dveh ključnih ministrstev, resornega in Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, in sicer za 60 odstotkov od leta 2009. Celoten obseg sredstev za LPIO 2015 znaša 45 milijonov evrov, kar je v primerjavi z lanskim letom 2 milijona manj. Največ sredstev je namenjenih brezposelnim, čeprav učinki in rezultati njihovega izobraževanja niso znani. Povečala se je postavka za programe usposabljanja za dvig poklicnih možnosti, ki so namenjeni predvsem brezposelnim, medtem ko so se sredstva za svetovanje in informiranje zmanjšala.

EU že mnogo let poudarja velik pomen izobraževanja, zlasti izobraževanja odraslih, in tudi večina držav članic izobraževanje odraslih finančno podpira bolj, kot to počnemo pri nas. Manj sredstev, ki jih namenjamo izobraževanju odraslih pri nas, je skrb vzbujajoče, saj se vzporedno s tem nižajo tudi kazalniki, kot je, na primer, udeležba odraslih v izobraževanju, ki je upadla s 16 na 12 odstotkov. Prisotni so se strinjali, da manj sredstev za izobraževanje odraslih posledično pomeni tudi manjšo udeležbo na vseh področjih, zlasti ciljnih skupin, kar bo imelo v prihodnosti posledice, za katere bo treba prevzeti odgovornost.

Strokovni svet je med drugim obravnaval tudi Predlog Združenja izobraževalnih in svetovalnih središč Slovenije za oblikovanje javne mreže na področju izobraževanja odraslih. Predlog je ocenil kot eno izmed možnih izhodišč pri oblikovanju javne mreže izobraževanja odraslih in ob tem izpostavil, da je treba pred vzpostavitvijo javne mreže izobraževanja odraslih spremeniti zakonodajo, ki je zastarela in v nekaterih točkah morda celo škodljiva. Seznanil se je tudi z vmesnim maturitetnim poročilom o poklicni maturi 2014, ki uvodoma uvaja izraz *odrasli udeleženci izobraževanja*, a se pri prikazu podatkov žal zgubi; zamenja ga problematični izraz *drugi*, ki zajema vse, ki niso dijaki. Predsednica sveta je prisotne seznanila tudi z vsebino pogovora z dr. Andrejo Barle Lakota, državno sekretarko na MIZŠ, v katerem jo je opozorila na zastarelo zakonodajo ter problematiko pristojnosti strokovnega sveta za izobraževanje odraslih, ki že mnoga leta opozarja na iste stvari, ne da bi se kaj premaknilo.

Špela Močilnikar (spela.mocilnikar@gmail.com).

PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKI DNEVI 2015 Učenje in izobraževanje v skupnosti – vloga šole in skupnostnih organizacij

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani so se 29. januarja letos odvijali zdaj že tradicionalni Pedagoško-andragoški dnevi. Tokrat je bila v središču vlogo učenja in izobraževanja pri razvoju inkluzivne skupnosti, ki predpostavlja politike in prakse za krepitev vseživljenjskega razvoja posameznika in tudi razvoja družin, sosesk, skupnosti in institucij.

Priznani strokovnjaki so predstavili sodelovanje šole s skupnostjo in pomen sodelovanja šole s skupnostjo in starši z vidika medkulturnosti. Predstavili so tudi izobraževanje in učenje

odraslih v lokalni skupnosti in vlogo prostovoljskih organizacij v skupnosti za učenje starejših moških, ki se v ponudbi različnih programov izobraževanja za starejše pojavljajo v manjši meri. Izpostavili so koncept skupnosti za vse starosti, ki predstavlja omrežje socialnih odnosov ter formalnih in neformalnih dejavnosti in storitev. A razvoj takšne skupnosti predpostavlja spreminjanje načina mišljenja in delovanja posameznikov ter organizacij v njihovih skupnostih. Pri tem sta lahko učenje in izobraževanje, v vseh svojih pojavnih oblikah v skupnosti, izhodišče za uveljavljanje teh načel, saj omogočata pozitivne družbene spremembe, osebno rast članov skupnosti ter bolj etične in demokratične medčloveške odnose. Hkrati vplivata tudi na kohezivnost v lokalni skupnosti, saj se z vzgojno-izobraževalnimi dejavnostmi ob učenju in izobraževanju spodbuja tudi druženje, sodelovanje, izmenjava znanja, izkušenj in informacij med različnimi posamezniki, kulturami, družbenimi skupinami in med generacijami. Vse to spodbuja solidarnost v skupnosti, ohranja družbeno vključenost članov in tako prispeva k večji socialni pravičnosti. V sklopu letošnjih pedagoško-andragoških dni je izšla tudi knjiga Učenje in izobraževanje v skupnosti.

Dogodek se je sklenil z okroglo mizo o vrednosti znanja, ki ga posameznik pridobi med študijem pedagogike in andragogike, za uspešno strokovno delo v šoli in različnih skupnostnih organizacijah.

Špela Močilnikar (spela.mocilnikar@gmail.com).

ZAPIS RAZPRAVE ŽUPANOV NA TEMO POMENA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH v Ljubljani, 18.11. 2014

Andragoško društvo Slovenije je v Ljubljani izpeljalo razpravo Pomen izobraževanja odraslih (v nadaljevanju IO) , v kateri so sodelovali župani g. Milan Kerman (Beltinci), g. Nejc Smole (Medvode), Andrej Čas, nadomeščala ga je ga. Lidija Konečnik Mravljak (Sl. Gradec); županja ga. Jasna Gabrič (Trbovlje) in župan g. Uroš Brežan (Tolmin) sta odgovore poslala pisno. Razprava je potekala v fokusni skupini. Župani so odgovarjali na devet vnaprej poslanih vprašanj, ki so razvrščena v tri skupine.

Župani se zavedajo, da izobraževanje odraslih, formalno in neformalno, prispeva k dvigu splošne razgledanosti in razumevanju sprememb v družbi, aktivnemu sodelovanju občanov in povečevanju inovativnosti na vseh področjih, gospodarskem, družbenem in političnem; vse to povečuje ekonomske temeljne za delovanje občine in kakovost življenja posameznika in skupnosti. Občina, ki ustvarja pestre (a hkrati usmerjene) možnosti za vključevanje odraslih v izobraževanje, s tem zagotavlja tudi zviševanje kakovosti življenja v svojem okolju.

1. Župani so podprli nadaljevanje tega projekta, ker se v takih razpravah odpira čisto novo polje, na katerega človek prej niti ni bil mogoče dovolj pozoren.
2. Zapis današnjega srečanja s predlogi, kako naprej, bomo poslali v presojo in dopolnitev . V zapis bomo vključili tudi pisne odgovore, ki smo jih dobili od županje Trbovelj in župana Tolmina.
3. Z rezultati razprave bomo seznanili Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter strokovno javnost (javna objava).
4. ADS bo organiziral nadaljnje razprave še z 20 – 25 župani (odvisno od sredstev in pripravljenosti županov). Za uvodno predstavitev na novih srečanjih bo ADS zaprosil tudi župana, ki sta bila prisotna na razpravi v prvi skupini.
5. Z rezultati razprave bomo seznanili Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter strokovno javnost (javna objava).
6. Predsednica ADS Ida Srebotnik bo predlagala MIZŠ, da podpre organizacijo nacionalnega posveta županov slovenskih občin na temo izobraževanja odraslih. Izhodišče za razpravo na posvetu bodo mnenja in pobude županov iz vseh fokusnih razprav in obravnava možnosti

umestitve. Na posvetu bi razpravljali tudi o tem, kaj se da na področju izobraževanja odraslih v lokalnem okolju narediti v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike 2014-2020. Ta posvet bi naredili v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, zato da bi se lahko pripravili malo bolje na prijavo projektov za evropska sredstva. Kot nova organizacijska oblika je bilo predlagano strokovno posvetovalno telo župana za celovit razvoj IO (človeški viri, socialni in kulturni kapital).

7. Ideja o ustanovitvi regionalnih svetov/odborov za izobraževanje odraslih je vredna premisleka, ko se bodo ustanovljale regije in bodo na voljo tudi finančna sredstva. Čas bo pokazal, da potrebujemo takšno usmerjevalno telo na ravni regij.
8. Najprej bi kazalo uveljaviti bolj usklajeno obravnavo vseh dimenzij izobraževanja odraslih, ne le z vidika potreb trga dela, ampak tudi z vidika potreb skupnostnega razvoja in kakovosti življenja posameznikov in skupnosti v odborih za razvoj človeških virov pri regijskih svetih. Uveljavljanje celostne vloge IO v strategijah občin in regionalnih razvojnih programih bi lahko prevzelo županovo posvetovalno telo in občinski odobri, ki pokrivajo izobraževanje.
9. Gospa Lidija Konečnik Mravljak pridobi mnenje župana MO Sl. Gradec, g. Andreja Časa, o pripravi letnega programa izobraževanja odraslih in o organiziranju na občinski in regijski ravni (občinski odbor po zgledu Beltincev, posvetovalno telo župana, regijski odbor za IO).
10. ADS bo dalo pobudo organizacijam za neformalno in formalno izobraževanje odraslih (javni zavod; organizacije, specializirane za izobraževanje ranljivih skupin odraslih), da pripravijo pobude za umestitev svoje dejavnosti v občino Medvode.
11. Župani želijo takojšnjo podporo in izmenjavo primerov dobrih praks za pripravo letnih programov izobraževanja odraslih.

Sklepna ugotovitev

Razprava je pokazala, da župani:

- sprejemajo pomembne odločitve za državljane in občane,
- priznavajo, da izobraževanje in učenje poteka v različnih oblikah, ne samo znotraj izobraževalnih centrov in organizacij,
- podpirajo nevladne organizacije zaradi njihovega prispevka k oblikovanju lokalne identitete, razvijanju vedoželjnosti, solidarnosti in povezanosti, ob tem pa se zavedajo, da to ni dovolj, v lokalno okolje želijo pripeljati tudi dejavnosti LU in šol,
- se zavedajo, da izobraževanje nima samo ekonomskih učinkov, ampak da dejansko seže na čisto vsa področja življenja in da pomembno dviga blaginjo posameznika. Večja blaginja posameznika pomeni seveda tudi večjo blaginjo občine in v končni fazi družbe. Hkrati pa tudi pomeni večjo udeležbo posameznika v družbi in v izobraževanju,
- spoštujejo in so ponosni na vse, ki na organiziran način omogočajo občanom učenje za graditev sožitja, razumevanja, zadovoljstva in ustvarjalnosti v lokalnem okolju,
- bodo še naprej sledili svojim vizijam, sodelovali na srečanjih tudi v prihodnje, da bomo skupaj delali za dobro občanov in tudi izobraževanja odraslih.

Več informacij iz razprave lahko preberete na spletni strani društva.

Olga Drofenik (odrofenik@acs.si).

ODLOČNO ZAVRAČAMO IZRAZ 'DELNI' ŠTUDIJ

Ogledal sem si [PREDLOG KONCEPTA ZAKONA O VISOKEM ŠOLSTVU](#) z dne 16. februarja 2015 in ugotovil, da ni upošteval naših prejšnjih pripomb in predlogov. Še zmeraj uporablja neustrezna izraza 'polni' in 'delni' študij.

Proti temu je treba ostro protestirati in zahtevati umik teh izrazov iz zakona in njihovo nadomestitev z ustrežnejšimi. To še posebej velja za izraz 'delni' študij, ki je pravo skrupcalo, ki

nas v EU in po svetu označuje kot popolne nevedneže in nepoznavalce študija odraslih. Idi Srebotnik sem predlagal, da to izpelje v imenu ADS, kot predsednica ADS, saj Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ta čas še zbira komentarje in mnenja k predlogu koncepta zakona.

O predlogu koncepta sem napisal tole:

V predlogu koncepta Zakona o visokem šolstvu (v nadaljevanju: Predlog), ki ga je objavilo Ministrstvo za izobraževanje in šport dne 16. februarja 2015 in je ob objavi spodbudilo k razpravi o njem – zbira komentarje in mnenja k predlogu – želimo vnovič opozoriti na terminološke napake, na katere smo sicer opozorili že ob obravnavi predloga zakona v letu 2011. Gre predvsem za izraza 'polni' in 'delni' študij.

Predlog – zaradi »ne zagotavljanja kakovosti kot tudi manjšega interesa« - odpravlja 'izredni študij', tak, kot je veljal do sedaj. Namesto tega navaja Predlog, da se bo na javnih visokošolskih zavodih izvajal samo 'polni' in 'delni' študij – 'delni' študij se bo od 'polnega' razlikoval le po dolžini študija. (Str. 25, poglavje 3: Struktura študija in visokošolskih kvalifikacij). Pri tej spremembi naj bi se Predlog, tako pojasnjujejo, zgledoval po večini EU držav. V podrobnejši obrazložitvi (str. 27) Predlog pove, da bo letnik študijskega programa obsegal 60 ECTS; 'redni' študij s polnim obsegom (polni študij) bo na leto znašal 60 ECTS, prilagojena oblika izvajanja (delni študij) 30-45 ECTS na leto; to pomeni, da bo delni študij trajal dlje, saj se obseg študija (število ECTS za letnik) ne bo razlikoval.

Vsekakor je treba Predlogu šteti za dobro, da opušča izraz 'izredni študij', vsaj v tem pomenu, ki je s tem izrazom označeval izobraževanje odraslih. To je v skladu s strategijo vseživljenjskosti učenja, saj le-ta določa, da so vsa področja študija mogoča in naj bi bila enako pomembna, enakovredna in enakopravna. Gre za faze življenjskih obdobij, v katerih lahko študij poteka tako v fazi, ko posameznik še ni prekinil nepretrganega izobraževanja in je torej še v fazi 'začetnega izobraževanja' (angl. 'initial education'), kot tudi kasneje, ko je že prekinil začetno (kontinuirano, nepretrgano) izobraževanje in se vključuje v izobraževanje (študij) v fazi, ki jo imenujemo 'nadaljevalno izobraževanje' (angl. 'continuing education'). Predlog v tem sicer ni povsem dosleden, saj še zmeraj šteje 'polni' študij za 'redni' študij, kar bi za 'delni' študij pomenilo, da ni 'reden'. Je torej spet izreden, čeravno se Predlog temu izrazu izogne.

Že navedeno pojasnilo, da se Predlog zgleduje po večini EU držav, ni točno; tega, kako se izvaja v večini držav EU Predlog sicer ne pojasnjuje. Zato moramo to pojasniti mi. V večini držav EU in tudi po svetu se tak študij imenuje 'part-time' študij, kar pomeni, da se študij izvaja z *manj kot polnim časom* ali z delom polnega časa (part-time), za razliko od full-time študija, ki se izpelje s *polnim časom*. Torej se part-time študij (po Predlogu 'delni študij') pri nas ne izvaja tako, kot razlaga Predlog, da se izvaja v državah EU, to je, da se le podaljšuje dolžina študija.

Še zlasti za visokošolski študij odraslih velja, da ta sploh ne poteka (celo ne sme potekati) na način kot je običajen za izobraževanje otrok in mladine. Odraslim ni potrebno 'odpredavati' celotne vsebine študija 'v živo', torej jim ni treba poslušati vseh predavanj, kot so določena v programu študija s 'polnim' časom. Podlaga za to je andragoško spoznanje, da se odrasli ne učijo enako kot otrok in mladostnik (znano je, da je odrasli 'dober učenec, a slab šolar'). Odrasli je praviloma, kar je znanstveno potrjeno, bolj kot otrok in mladostnik motiviran za študij, saj se bolj zaveda, da se uči zase in za svoje jasno izoblikovane cilje. Zato za visokošolsko izobraževanje odraslih velja, da se pri njem bolj uporabljajo fleksibilnejše učne poti, kar omogoča individualno prilagajanje trajanja študija in formalno prilagoditev 'tempa' študija posamezniku, priznavanje poprejšnjega študija in po drugih poteh pridobljenega znanja, izbirnost in omogočanje drugih alternativnih študijskih poti, več samostojnega študija in samostojne uporabe študijskih gradiv itn. *Fleksibilnejša izpeljava* študija ne obsega le študija za doseganje posameznih stopenj (diplome), temveč tudi študij drugih vsebin zunaj ožjega in

formalnega študijskega programa, modulov, vključitev specialnih tečajev doma in v tujini itn., ki so lahko pomembni bodisi z zornega kota kandidatove zaposljivosti bodisi iz drugih smotrov, kot so npr. širjenje splošne izobrazbe, priprava na nadaljnji študij, sodelovanje v programih lokalne skupnosti ipd. *Alternativne študijske poti* so tiste, ki bodisi omogočajo priznavanje poprejšnjega učenja in znanja, ki še ni bilo javno formalno potrjeno (torej neformalnega in aformalnega) bodisi olajšujejo prehode med posameznimi stopnjami ali smermi študija. Takšni postopki se izpeljejo s pomočjo posebej izoblikovanih standardov in postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poprejšnjega učenja in tako pridobljenega znanja (UPZ) in se jih lahko uporabi bodisi pri vstopanju v visokošolski program bodisi za pridobitev stopnje ali celo za priznavanje kvalifikacije na podlagi kompetenc, pridobljenih po netradicionalnih poteh, za dele programa, npr. predmetov. V visokoškolskem študiju se način in potek študija, bolj kot na nižjih stopnjah izobraževanja (primarni, sekundarni), čedalje bolj *deformalizira*. Pri izobraževanju se postopoma opuščajo in sproščajo zahteve glede kraja in časa izpeljave programa in administrativnih zahtev. Poglejmo, kaj to pomeni! *Kraj*: izobraževanje (učenje, študij) lahko poteka dislocirano, zunaj izobraževalne ustanove, na daljavo, prek e-tehnologije, kombinirajo se lahko programi ali deli programov različnih institucij itn. *Čas*: program se lahko opravlja po delih, z drugačno postopnostjo kot se zahteva v standardni izpeljavi (hitreje, počasneje, v drugačnem zaporedju). *Administrativne zahteve*: če kandidat izkaže zahtevano znanje v postopku UPZ, odpadejo administrativne zahteve po vpisu v program, obiskovanju predavanj, umestitvi v razred ali študijsko skupino itn. Pomembno možnost za povečanje prožnosti dajejo tudi izbirni predmeti na lastni ali drugih visokošolskih ustanovah. Takšne značilnosti visokošolskega študija odraslih so opisane v 'Strategiji vseživljenjskosti učenja v Sloveniji', ki jo je leta 2007 sprejelo Ministrstvo za šolstvo in šport. (Poglavje 6.4, str. 24-25). Takšen študij ni manj vreden, kot bi sklepal marsikdo, ki ni seznanjen s filozofijo izobraževanja odraslih. Prav nasprotno: je učinkovitejši, odraslemu človeku edini ustrezen, in zato boljši. To je študij, iz katerega so izločene vsebine, ki so zaradi razvijanja umskih zmogljivosti in osebnosti mladega človeka še potrebne pri izobraževanju mladih. Vsebine študija odraslih so zvedene na znanje in izkušnje, ki so za posamezen predmet bistvene, medtem ko je 'polni' študij mladih poln tudi mnogih vsebin, ki za predmet niso najbolj bistvene (so pa v programu zaradi specifičnih potreb otrok in mladine).

Iz navedenega lahko sklepamo, da uporaba izrazov 'polni' in 'delni' študij ni dobra, saj ne označuje celotnega pomena, ki ga želimo izraziti z besedama, to je, da je lahko študij v polnem času ali v skrajšanem času (v primerjavi s polnim časom). V angleščini to izrazijo tudi z imeni: 'ful-time' in 'part time'. Torej bi lahko v slovenščini rekli: s 'polnim časom' in 'z manj kot polnim časom', kar pa je nekoliko nerodno. Zato je treba najti najustreznejše poimenovanje; ponuja se nekaj možnosti:

- > študij s polnim časom – študij s skrajšanim časom ali študij z manj kot polnim časom;
- > študij s polnim časom – časovno prilagojen študij ali časovno skrajšan študij;
- > študij s polnim časom – 'odraslim prilagojen študij'.

Če se odločamo med navedenimi možnostmi, je za nas najustreznejša tretja, to je 'odraslim prilagojen študij'. S tem izrazom bi vpeljali terminološko novost ne le v Sloveniji in EU, temveč v vsem svetu.

Če bomo vztrajali pri izrazu 'delni' študij, bomo – poleg tega, da izraz 'delno' označuje nepopolnost (študija, programa in njune izpeljave), ne pa njegovo podaljšanje – izjema v svetu in v Evropi. Tega si v Sloveniji gotovo ne želimo. Za primerjavo navedimo še, kako imenujejo 'part-time' študij v treh drugih evropskih jezikih; nemščina – 'Teilzeitstudium' in 'Teilzeitunterricht', francoščina – 'etude a temps parcial', italijanščina – educazione a tempo parziale. V vseh primerih se govori o času, ki je delen ali krajši; ne govorijo o podaljšanosti časa za izpeljavo programa, kot označuje 'delnost' Predlog našega ministrstva.

Zato v Andragoškem društvu Slovenije ne le predlagamo, temveč tudi zahtevamo, da se navedeni izrazi v Predlogu popravijo, kar pomeni zlasti, da se opusti izraz 'delni' študij in uporabi ustrežnejšega, po naše mnenju pa je to izraz **'odraslim prilagojen študij'**.

Z našimi stališči je ADS seznanilo skupino na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, ki je naše pripombe obravnaval. Dne 11. marca pa je o tem razpravljala tudi Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport. Seje sem se udeležil kot predstavnik ADS in tam imel priložnost, da sem naša stališča podrobno pojasnil ter na koncu razprave zahteval umik spornega izraza iz zakona in njegovo nadomestitev z ustrežnejšim. Moja razprava je bila dobro sprejeta. Da bodo naše predloge upoštevali mi je zagotovil vodja skupine dr. Maček, ki je povedal, da je naš dopis natančno prebral. Tako lahko upamo, da izraza 'delni študij' v besedilu zakona ne bo več, namesto njega pa bodo uporabili enega od tistih, ki smo jih predlagali.

Zoran Jelenc (zoran.jelenc@guest.arnes.si).

Z IZRAZOM 'VSEŽIVLJENJSKA KARIERNA ORIENTACIJA' ANDRAGOGI NE SPEJEMAMO

'Karierna orientacija' je 'vodenje poklicne poti' (kariere)

Na andragoškem področju – bolj točno na področju andragoškega svetovanja – se srečujemo z izrazom 'vseživljenjska karierna orientacija', o katerem smo že večkrat kritično razpravljali in ga zavrnil kot neustreznega.

Kljub temu smo v informativnem glasilu Euridice Slovenija z dne 21.1.2015 zasledili tole objavo:

O orodjih za vseživljenjsko karierno orientacijo

Na spletišču Centra RS za poklicno izobraževanje je z dne 9. 1. 2015 objavljeno sporočilo za javnost o tem, da je objavljen prevod v slovenski jezik knjižice "Razvoj politike za vseživljenjsko karierno orientacijo: evropski nabor orodij, ki jo je pripravila Evropska mreža za razvoj politik vseživljenjske orientacije (European Lifelong Guidance Policy Network, mreža ELGPN)

Centru za poklicno izobraževanje sem poslal – s soglasjem predsednice ADS Ide Srebotnik – tole sporočilo (protest):

Spoštovani,

vnovič protestiram proti uporabi izraza 'vseživljenjska karierna orientacija', o katerem nimate soglasja andragoške stroke.

Sklicujem se na objavo v informatorju Euridice Slovenija z dne 21. januarja 2015.

Prevajanje izraza 'guidance' z izrazom 'orientacija' ni le vsebinsko in pojmovno povsem zgrešeno, temveč je tudi prevajalsko in jezikovno grobo potvarjanje pomena angleškega izraza; angleški 'guidance' namreč pomeni 'vodenje in svetovanje', kar je zelo primeren izraz za to, kar želite povedati z izrazom in pojmom 'karierna orientacija'.

Vnovič vas prosim, da upošteivate ta strokovna pojasnila in opustite izraz, za katerega ni konsenza. Če tega ne storite, bom sprožil postopek jezikovne presoje pri Institutu za slovenski jezik SAZU, ne bom pa več odlašal s predstavitvijo zadeve širši javnosti, saj smo se v ožji stroki o tem že večkrat izrekli, a nas nočete slišati.

Kljub vsemu vas prijazno pozdravljam,

Zoran Jelenc

Ker se na ta dopis CPI ni odzval, sem se odločil, s soglasjem predsednice ADS, da za mnenje o ustreznosti navedenega izraza povprašamo jezikovno svetovalnico Instituta za slovenski jezik Slovenske akademija znanosti in umetnosti. Dopisu sem priložil moj že objavljeni prispevek o tem.

VSEŽIVLJENJSKA KARIERNA ORIENTACIJA

V Andragoškem društvu Slovenije si šteujemo za našo strokovno dolžnost in pravico, da skrbimo za ustrezen razvoj in uporabo strokovnih izrazov, ki zadevajo področje izobraževanja odraslih in andragogike, in opozarjamo na njihovo napačno rabo.

Eden takšnih izrazov, ki so ga začeli uveljavljati zadnjem času, točneje od leta 2009 dalje, v Zavodu RS za zaposlovanje, je pojem 'vseživljenjska karierna orientacija'. Pri navedenem zavodu zdaj deluje evropski projekt 'Vseživljenjska karierna orientacija', ki ga vodi 'Nacionalna koordinacijska točka za vseživljenjsko karierno orientacijo'.

Ti izrazi zadevajo dejavnosti na področju andragoškega svetovalnega dela, ki ga razvijamo pri izobraževanju odraslih in smo na tem področju tudi razvili in utemeljili ustrezno slovensko strokovno izrazje. Področje imenujemo 'svetovalno delo pri izobraževanju odraslih' ali 'andragoško svetovalno delo', na to temo pa smo v Sloveniji tudi že izdali strokovna dela z zgoraj navedenimi naslovi v letih 1981, 1982 (avtor Zoran Jelenc) in leta 2003, 2009 in 2011 (avtorja Zoran Jelenc ter Sabina Jelenc Krašovec).

Avtorstvo izraza 'vseživljenjska karierna orientacija' in prizadevanja za njegovo vpeljevanje lahko nedvomno pripišemo g. Saši Niklanoviču, ki je na navedenem zavodu dolga leta razvijal poklicno svetovanje, zdaj pa se s tem ukvarja kot vodja zasebnega podjetja. Pri navedenem izrazu najbolj moti izraz 'orientacija', ki izvira iz nam tujega, francoskega jezikovnega področja, pa tudi izraz 'kariera', ki je sicer udomačena tujka. Slednjega je mogoče lepo nadomestiti s slovenskim 'poklicna pot', navedeno sintagmo pa s slovenskimi izrazi 'razvoj poklicne poti' ali 'vodenje poklicne poti'. Na tem strokovnem področju nam je bližji kot izraz 'orientacija', angleški izraz 'guidance', ki se najpogosteje uporablja v sintagmi 'guidance and counseling'. Izraz 'vseživljenjska karierna orientacija', kot rečeno, javno vpeljuje in uporablja Zavod RS za zaposlovanje, z njim smo se seznanili septembra 2009 na posvetu, ki ga je organiziral Kadis d.o.o. v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve ter Zavodom RS za zaposlovanje; posvet so imenovali *Vseživljenjska karierna orientacija*. Z izrazom prevajajo pojem 'guidance & counselling' iz evropskega projekta *European Guidance & Counselling Research Forum*, ki so se mu tedaj pridružili.

'Karierna orientacija' ni dober prevod za angleški pojem 'guidance'. Pojem 'guidance' se zelo pogosto uporablja na področju svetovalnega dela, bodisi na področju izobraževanja bodisi na področju poklicnega svetovanja. Dobesedno ga prevajamo z izrazom 'vodenje', označuje pa več dejavnosti, s katerimi pomagamo posamezniku pri odločitvah o izobraževanju ali izbiri poklica. Pri andragoškem svetovalnem delu uporabljamo izraz 'vodenje' za označitev celovitosti informativne, svetovalne in druge pomoči svetovancu pri reševanju njegovih problemov, za področje poklicnega svetovanja pa bi temu ustrezala sintagma 'vodenje razvoja kariere'. Njena prednost pred izrazom 'karierna orientacija' je v tem, da je izraz slovenski, razumljiv, izraža osebni odnos med svetovalcem in svetovancem, je pozitivno naravnani k razvoju človekove osebne ali poklicne poti (kariere). Pojem 'orientacija' pa deluje neosebno in direktivno (dajanje smeri); v Slovarju tujk (CZ 2002) se pojem razlaga z »ugotavljanje lege, položaja glede na kako točko ali smer«, v Pravopisu (SAZU 2001) pa se pomen pojma 'orientirati' razlaga z 'naravnati', 'usmerjati'. V angleščini termina 'orientacija' na področju svetovalne dejavnosti ne uporabljajo, saj uporabljajo 'mehkejši' in bolj osebni 'guidance & counselling'.

Na andragoškem področju se pojmu 'guidance and counseling' najbolj približujemo s pojmom 'informiranje in svetovanje'; sintagmo pri nas uveljavljamo v projektu 'Informiranje in svetovanje na področju izobraževanja odraslih' (ISIO), ki ga vodi mag. Tanja Vilič Klenovšek v Andragoškem centru Slovenije. Kot relativno sprejemljive, a manj ustrezne, lahko označimo tudi izraze 'usmerjanje', 'vodenje', 'načrtovanje in svetovanje' itn.; izraz 'svetovanje' v ožjem

pomenu označuje eno od zvrsti svetovalnega dela, njegov širši pomen označimo, ko mu dodamo izraz 'informiranje'; izraz 'usmerjanje' je bolj direktiven in v primerjavi z izrazi 'vodenje' ali 'informiranje in svetovanje' bližji 'orientaciji'. Na področju poklicnega svetovanja se poleg izraza 'karierna orientacija', z vsebinsko spornim (za moje pojme tudi neokusnim) dodatkom 'vseživljenjska', uporabljajo tudi drugi izrazi, v povezavi z izrazom 'kariera'. Večino teh je mogoče nadomestiti z ustreznimi slovenskimi izrazi. Namesto v slovenščini slabo zvenečih okrajšav (karierni center) bi z nekaj več besedami (kar ni nič hudega) pojem izrazili lepše in zelo razumljivo, kot 'središče za razvoj poklicne poti' (ali za 'razvoj kariere'). Še zmeraj bliže temu, kar smo andragogi predlagali namesto izraza 'karierna orientacija', so izrazi 'karierno usmerjanje', 'karierno načrtovanje in svetovanje', vendar so tudi ti izrazi slabši v primerjavi s slovenskim 'razvoj poklicne poti' ali pomoč pri tem. Žal naših predlogov Saša Niklanovič in institucije, ki ga podpirajo, ne upoštevajo in še naprej uporabljajo svoje izraze. Pomislek, da je poklicno svetovanje specifično področje in pri njem ne moremo uporabljati izrazov s področja izobraževanja odraslih, lahko zavrnamo. Poklicno svetovanje je del širšega področja svetovalnega dela, kjer je pri odraslih težko ločiti odločanje o izobraževanju in odločanja o poklicni poti. Oba cilja se prepletata. Če pogledamo ustrezne strokovne vire, si tudi na področju poklicnega svetovanja niso enotni, saj tam najdemo tudi izraz 'poklicna vzgoja in svetovanje'.

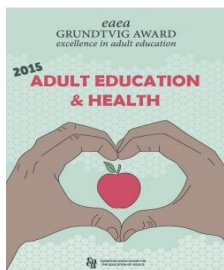
Na zgoraj omenjenem posvetu smo predlagali, da je treba o pojmu in terminu 'karierna orientacija' organizirati strokovno terminološko razpravo, da ne bi v stroki delali drug mimo drugega. G. Saša Niklanovič jo je aprila 2011 tudi organiziral, v njej so poleg drugih sodelovali tudi andragogi. Izraz 'karierna orientacija' smo v tej razpravi andragogi zavrnil, kar je podprla tudi skupina. Izraz se torej zdaj uporablja brez soglasja andragoške stroke in v nasprotju s stališči skupine, ki jo je sklical g. Saša Niklanovič. Še več, izraz se postopoma še naprej vpeljuje tudi v zakonske akte in druga strokovna gradiva za splošno in javno rabo. Zvedeli smo, da ta čas pripravljajo na Centru RS za poklicno izobraževanje priročnik z naslovom 'Vseživljenjska karierna orientacija'. Če se naslov priročnika ne bo spremenil, bo to še en 'žebelj v krsto', v kateri pokopavamo naše strokovne izraze na področju svetovalnega dela.

Že večkrat smo opozorili, da se moramo o uporabi izrazov, ki jih vpeljujemo, dogovoriti. Ni mogoče izraza kar samovoljno vpeljati, na da bi o njem dosegli soglasje. Strokovni izraz ne more biti zasebna last. Še posebno ga ni korektno uporabljati v javnih in uradnih dokumentih kot so razvojni načrti, resolucije, zakonski akti. Takšna uporaba izraz utrjuje, posledica tega pa je, da se bo izraz ne glede na kritična stališča stroke tako uveljavil, da ga bo kasneje težko ali nemogoče odpraviti. Ne pozabimo pa, da se izrazi, ki se v praksi ponavljajo, hitro 'primejo' in jih je potem težko odpraviti ter nadomestiti z ustreznimi; pogosto na tak način pridejo celo v zakonodajo in se tako 'uzakonijo', kar njihovi avtorji (Niklanovič!) jemljejo za dokaz, da so ustrezni in sprejemljivi.

Sekcija za terminološke slovarje pri Institutu za slovenski jezik Frana Ramovša pri SAZU je odgovorila na moj dopis dne 4.3.2015. Njeno stališče je bilo, da izraza ne kaže spreminjati. Ker se s tem nismo strinjali, sem poslal Sekciji odgovor, da se z mnenjem Sekcije ne strinjamo; podrobno smo utemeljili zakaj in predlagali, da o zadevi vnovič presodijo in svoje mnenje popravijo. To stališče je potrdil tudi Izvršni odbor ADS na svoji seji dne 5. 3. 2015 (4. sklep). (Vsa besedila v zvezi s tem so objavljena na spletni strani ADS (<http://www.andragosko-drustvo.si>))."

Zoran Jelenc (zoran.jelenc@guest.arnes.si).

Novice EAEA

Nagrada Grundtvig EAEA 201 je nagrada na področju izobraževanja odraslih in zdravja. Ne oklevajte, prijavite se zdaj!

V letu 2015 se bo združenje EAEA posvetilo inovativnim projektom, ki povezujejo zdravje in izobraževanje odraslih. Raziskava Bell je pokazala, da ima učenje odraslih širše učinke tudi na zdravje. Nagrajena bosta en evropski in en mednarodni projekt. Več na strani: [EAEA Grundtvig Award 2015 website](#) Rok za prijavo: 19/04/2015.

Leto 2015 je zadnje leto Desetletja Združenih narodov, desetletja izobraževanja za trajnostni razvoj, in to je hkrati tudi zadnje leto Razvojnih ciljev tisočletja (MDGs). Več: Raffaella Kihrer. ([EAEA Membership Officer Raffaella Kihrer](#))

V Bruslju je EAEA organiziralo delavnico o "Izobraževanju odraslih po letu 2015". Poročilo o tej delavnici lahko preberete tu. (angl. [here](#))

EAEA vas vabi v delavnico o financiranju izobraževanja odraslih. (angl. Financing adult education), ki bo 27. februarja 2015, prav tako v Bruslju. Informacije in prijave (angl. [at the EAEA event website](#))

Projektne novice

Zdaj je čas za prijavo za nagrado na temo dostopnosti izobraževanja (angl. Accessibility Award). Gre za novo nagrado EAEA, ki se pridružuje nagadi Grundtvig (angl. [EAEA Grundtvig Award](#)).

Če vaši projekti povečujejo dostopnost izobraževanja odraslih v Evropi, se prijavite. Več: tu. (angl. [here](#)). Rok za prijavo: 19/04/2015.

Ava – akcijski načrt za priznavanje neformalnega izobraževanja odraslih. (angl. AVA - Action plan for validation and non-formal adult education). Projekt pomaga preprečevati drobljenje sistemov priznavanja, do katerega prihaja na različnih ravneh, na ravni politike in prakse. Konzorcij projektnih partnerjev je že razvil vprašalnik za ponudnike izobraževanja odraslih in civilne organizacije z namenom, da bi zbrali izkustvena spoznanja, da bi naredili pregled inovativnih praks, da bi razumeli, kakšne so težave in strahovi. Anketa se prične naslednji torek (24/02). Ostanite z nami na spletni strani projekta AVA (angl. [AVA website](#))

Novosti iz politike

Poročilo Eurydice o izobraževanju odraslih in usposabljanju v Evropi. Večanje dostopnosti učnih priložnosti. (angl. Report on adult education and training in Europe) Evropska komisija je objavila to novo sporočilo. Njegovi pisci ponujajo vpogled v izobraževanje odraslih v podporo procesom odločanja. Gre za izobraževanje manj izobraženih. Celo poročilo je moč najti tu. (angl. [here](#))

Pripravila: Dušanka Findeisen (dusana.findeisen@guest.arnes.si).